

C/2025/2004

30.4.2025

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus

Enrico Letta ja Mario Draghi ELi ühtse turu toimimist ja konkurentsivõimet käsitlevate aruannete hindamine

(omaalgatuslik arvamus)

(C/2025/2004)

Raportöör: **Matteo Carlo BORSANI**

Raportöör: **Giuseppe GUERINI**

Raportöör: **Stefano PALMIERI**

Nõustajad	Eleonora TRENTO (raportöör Matteo Carlo Borsani nõustaja) Samuel CORNELLA (raportöör Giuseppe GUERINI nõustaja) Marco CILENTO (raportöör Stefano Palmieri nõustaja)
Täiskogu otsus	11.7.2024
Õiguslik alus	kodukorra artikli 52 lõige 2
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	12.2.2025
Vastuvõtmine täiskogus	26.2.2025
Täiskogu istungjärk nr	594
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	222/2/6

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi „komitee“) toetab Mario Draghi ja Enrico Letta aruannetes esitatud üleskutset, et Euroopa Liidu majanduse konkurentsivõime suurendamiseks on vaja tegutseda äärmiselt kiiresti ja loobuda illusioonist, et konsensust saab säilitada ainult tegutsemist edasi lükates.

1.2. Seetõttu on väga oluline jätkata ühtse turu väljakujundamist, laiendades seda finants-, elektroonilise side ja energiasektorile ning tugevdades teenindussektorit.

1.3. ELi institutsioonid ja liikmesriigid peaksid alustama tõsist arutelu ELi põhieeskirjade ja kehtivate aluslepingute asjakohasuse üle praeguste probleemide suhtes, mis nõuavad kiiret mõtlemist ja tegutsemist.

1.4. Komitee kutsub ELi institutsioone üles jätkama ühtse turu väljakujundamist ja pöörama ka edaspidi suurt tähelepanu keskkonnasäästlikkusele, majanduslikule heaolule ning sotsiaalsele ja territoriaalsele ühtekuuluvusele, tunnistades neid konkurentsivõime teguritena.

1.5. Komitee toetab Mario Draghi ja Enrico Letta väidet, et Euroopa majandus peab – koos oma väärtuste ja reeglitega – muutuma taas konkurentsivõimeliseks sel teel, et suurendatakse selle rahvusvahelist tähtsust.

1.6. Komitee kutsub ELi institutsioone üles järgima tööstuspoliitikat, mis suudaks ületada praeguse killustatud lähenemisviisi, mille põhjuseks on riikide tihti kooskõlastamata ja erisugune tööstuspoliitika. Maksu-, regulatiivsete, kaubandus- ja tollimeetmete ning finantsstiimulite vajalikku dünaamilist kombinatsiooni, mis tõepoolest toetaks ühtset turgu, saab välja pakkuda üksnes ühiste jõupingutuste kaudu.

1.7. Komitee kordab, kui oluline on vähendada ettevõtjate halduskoormust ja nõuete täitmisega seotud kuludid parema õigusloome ja halduskorra tõhusa lihtsustamise kaudu. Sellega seoses oleks väga kasulik tugevdada õigusnormide mõju analüüsi ja konkurentsivõime kontrolli, et toetada ettevõtlust ja kvaliteetsete töökohtade loomist, paremaid töötingimusi ning kestlikku majanduskasvu ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

1.8. Komitee kutsub üles tegema selliseid regulatiivseid valikuid, mille eesmärk on vähendada energiahindu ja eelkõige hinnaerinevusi liikmesriikide vahel ning Euroopa ja teiste riikide majanduse vahel. Seejuures oleks soovitatav kasutada laialdasemalt hinnavahelepinguid ja lahutada taastuvenergia ja muude vähese CO₂ heitega energiavormide hind volatilisemast fossiilenergia hinnast. Samuti on kindlasti vajalik ja soovitatav teha rohkem investeeringuid taastuvenergiasse ja muudesse vähese CO₂ heitega energiavormidesse.

1.9. Komitee toetab vajadust süsiniku piirimeedet põhjalikult hinnata ja julgustab ELi seadusandjaid uurima asjakohaseid viise ekspordi- ja impordikorra kohandamiseks, et ELi tööstus saaks jääda rahvusvahelistel turgudel konkurentsivõimeliseks.

1.10. Komitee märgib, et Mario Draghi ja Enrico Letta aruannetes kavandatud meetmed nõuavad tohutuid investeeringuid, ning kutsub seetõttu Euroopa institutsioone üles kaaluma võimalust emiteerida ühiseid turvalisi varasid, nagu tehti pandeemiale reageerimisel.

1.11. Kuigi EL peab alati jääma rahu edendajaks kooskõlas mittesõjalise julgeolekukontseptsiooniga, märgib komitee, et muutuvate geopoliitiliste tingimuste tõttu tuleb rakendada Euroopa kaitsepoliitikat koos tugevama ühise välispoliitikaga. Suurendada tuleb ka kaitseinvesteeringuid, osaliselt uute rahastamisvahendite kaudu, et parandada sektori tehnoloogilise arengu taset.

1.12. Komitee soovib algatada uue Euroopa avalikke hüvesid käsitleva arutelu, mille käigus tuuakse välja ELi tuleviku peamised prioriteedid. Sellised hüved on seotud majanduslike, institutsiooniliste ja poliitiliste teguritega, nii et tagatis Euroopa tasandil annaks võrreldes liikmesriikide eri lähenemisviisidega lisaväärtust.

2. Sissejuhatus ja taust

2.1. Komitee hindab Mario Draghi ja Enrico Letta aruandeid käsitletud küsimuste laia ulatuse ja julgete ettepanekute pärast. Mõlemas dokumendis analüüsitakse esmalt üldist olukorda ning seejärel üksikasjalikult ettepanekuid, mis tuleb esitada ELi ühtse turu ja konkurentsivõime tugevdamiseks. Käesolevas arvamuses kavatseb komitee analüüsida kõige pakilisemaid küsimusi, mida kahes aruandes käsitletakse.

2.2. Arvamuse esimeses osas toob komitee välja eri valdkondade kõige pakilisemad investeeringud. Teises osas kutsub komitee Euroopa poliitikakujundajaid üles järgima konkurentsivõime käsitust, mis võtab arvesse selle sotsiaalset mõõdet ning hõlmab majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust. Seejuures rõhutab komitee, et oluline on toetada investeeringuid sotsiaalsesse taristusse, ja tuletab meelde Val Duchesse'i tippkohtumise järeldusi. Sel tippkohtumisel uuendati Euroopa pühendumust sotsiaaldialoogile ning kinnitati selle tähtsust Euroopa sotsiaalõiguste samba ja La Hulpe'i deklaratsiooni rakendamisel.

2.3. Komitee rõhutab, et EL seisab põhimõttelise strateegilise valiku ees: kas kujundada aktiivselt ümber maailmamajandust oma konkurentsivõime märkimisväärse suurendamise kaudu või säilitada minevikusaavutused, tagades samal ajal ELi varasemate kestlikkus- ja kliimakoostuste täitmise.

2.4. Kooskõlas Enrico Letta ja Mario Draghi aruannetega kutsub komitee seetõttu üles võtma kiireid meetmeid ning kutsub kaasseadusandjaid üles tegutsema.

3. Siseturg ja selle tulevik

3.1. Komitee nõustub Enrico Letta ja Mario Draghi aruannetes esitatud väitega, et ühtne turg on Euroopa integratsiooni protsessi üks peamisi tehnilisi ja poliitilisi saavutusi. Siiski on vaja algselt loodud ühtne turg läbi vaadata, et kohandada seda vastavalt vahepeal välja kujunenud geopoliitilisele stsenaariumile ja ELi demograafilistele suundumustele. Nimelt väheneb töötajate arv 2040. aastaks 2 miljoni töötaja võrra aastas. Arvestades ühtse turu eeskirjade nõuetekohase jõustamise keskset rolli, soovib komitee olla otseselt kaasatud ühtse turu normide täitmise tagamise rakkerühma.

3.2. Samuti peab komitee oluliseks jätkata tööd ühtse turu täiendamise, laiendamise ja arendamisega, laiendades seda finants-, elektroonilise side ja energiasektorile ning tugevdades teenindussektorit, mille integreerimisel on endiselt palju takistusi.

3.3. Tugevam ja integreeritum ühtne turg toob majanduslikku ja sotsiaalset kasu. Seepärast leiab komitee, et kahes aruandes tehtud ettepanekutega tugevdada ühtset turgu ja Euroopa ühisraha peab kaasama maksu-, sotsiaal- ja keskkonnapoliitika, mis tagab, et sellest saavad kasu kõik ELi kodanikud ja töötajad.

3.4. Nii Draghi aruandes kui ka kaudsemalt Letta aruandes käsitletakse uuendatud partnerlust ELi liikmesriikide vahel. See tuleb meelde vajadust arutada ELi põhieeskirju ja kehtivate aluslepingute asjakohasust, arvestades kahes aruandes soovitatud kaugelepeürgivaid meetmeid. Sealt on võetud ka mõned juhised uutele volinikukandidaatidele saadetud missioonikirjades.

3.5. Komitee leiab siiski, et Draghi ja Letta kahe aruande praktiline rakendamine võib kujutada endast väljakutset uuele Euroopa majanduse juhtimise raamistikule (reformitud stabiilsuse ja kasvu pakt), kuna see raamistik toob kaasa eelarvepiirangud, mis on võib-olla seni olnud liiga piiravad, nagu on märkinud Euroopa Eelarvenõukogu ⁽¹⁾.

3.6. Komitee toetab Enrico Letta aruandes esitatud üleskutset luua selline ühtne turg, mis seab eesmärgiks edendada keskkonnasäästlikkust ja majanduslikku jõukust, ning Mario Draghi aruande üleskutset muuta Euroopa kestlikkuse eesmärgid konkurentsivõime osaks ⁽²⁾. Komitee on juba aastaid toetanud üleminekut lineaarselt majanduselt ringmajandusele ja kodanikuühiskonna tähtsust selles kontekstis ⁽³⁾.

4. ELi üleilmne juhtpositsioon

4.1. Komitee jagab tähelepanekut, et EL konkureerib praegu majanduslikust vaatenurgast mitte ainult USA, vaid ka tärkava majandusega riikidega, nagu Hiina ja India, keerulisemas rahvusvahelises kontekstis kui ühtse turu alguse ajal. Sellest vaatenurgast lähtudes visandatakse Mario Draghi aruandes kolm peamist tegevusvaldkonda: i) vajadus positsioneerida end konkurentsivõimelisena ülemaailmses võidujooksus, ületades innovatsioonilõhe; ii) tungiv vajadus vähendada strateegilist sõltuvust ELi-välisest tarneahelatest; iii) ELi võime tõeliselt ühtselt tegutseda.

4.2. Seda silmas pidades rõhutab komitee, kui tähtis on ELi kaubanduse kaugelepeürgiv tegevuskava ja ELi koostöö ülemaailmsete partneritega.

4.3. Komitee toetab Mario Draghi ja Enrico Letta väidet, et Euroopa majanduse väärtuseid ja reegleid silmas pidades on äärmiselt oluline taastada konkurentsivõime rahvusvahelise tähtsuse tugevdamise kaudu, isegi suurte Euroopa-välise kaubanduse blokkide kiire ja pideva arengu ning geopoliitiliste pingete murettekitava kasvu taustal.

4.4. Euroopa Liit peab hoidma juhtrolli kliimamuutuste, saaste ja elurikkuse vähenemise küsimustes.

4.5. Siinkohal leiab komitee, et EL ei tohi lõpetada rahu ja demokraatia edendamist, ⁽⁴⁾ et aidata leida uut ülemaailmset tasakaalu ja püüda saavutada nii euro tugevamat rolli maailmamajanduses kui ka suuremat suutlikkust kõneleda välispoliitikas ühel häälel. Komitee kutsus üles uurima võimalust võtta selles valdkonnas kasutusele häälteenamise nõue.

4.6. Komitee hoiatab ülemaailmse juhtimise killustumise ja kaubandustariifide suurenemise ohu eest. Suutmatuse luua viljakaid rahvusvahelisi suhteid võib ohutada võidujooksu konkurentsivõime nimel, mis võib ohutada pingeid ja konflikte ning ohustada rahu, demokraatlikke väärtusi ning sotsiaalsete ja keskkonnanägemuste saavutamist. Komitee leiab, et stabiilse ja püsiva rahu saavutamiseks maailmas sõltub ka elanike elu- ja töötingimuste parandamisest kooskõlas ÜRO kestliku arengu tegevuskavas 2030 kavandatud kestlikkusega.

⁽¹⁾ Euroopa Eelarvenõukogu (2024), „Annual Report 2024“.

⁽²⁾ ELT C, C/2024/6877, 28.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6877/oj>.

⁽³⁾ Euroopa Komisjon ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee lõid ühiselt Euroopa ringmajanduse sidusrühmade platvormi.

⁽⁴⁾ See on sätestatud aluslepingutes ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas.

5. ELi tööstuspoliitika

5.1. Komitee tunnustab asjaolu, et Mario Draghi aruandes tuuakse esile tugev seos tööstuse konkurentsivõime ja Euroopa sotsiaalse mudeli kestlikkuse vahel – see on integratsiooniprotsessi tõeline ühenduslüli ja ELi alusväärus.

5.2. Komitee nõustub Mario Draghi üleskutsega võtta vastu tööstuspoliitika, mis suudaks ületada praeguse killustatud lähenemisviisi, mille põhjuseks on riikide tihti kooskõlastamata ja mitmekesine tööstuspoliitika. Maksu-, regulatiivsete, kaubandus- ja tollimeetmete ja finantsstiimulite dünaamilist kombinatsiooni, mis iseloomustab USA ja Hiina viimast tööstuspoliitikat, saab usaldusväärset pakkuda ühtse turu toetuseks ainult Euroopa struktureeritud jõupingutuse kaudu. See jõupingutus tuleb teha ühtlustatud ja kvalitatiivselt paremini suunatud seadusandlike algatuste kaudu, et hinnata mõju Euroopa ettevõtjatele ja kvaliteetsete töökohtade loomisele.

5.3. Komitee leiab, et praeguseid kesiseid Euroopa investeringuid teadus- ja arendustegevusse ja innovatsiooni ning kõrgtehnoloogiate vähest kasutuselevõttu saaks vähemalt osaliselt parandada suuremate ja sihipärasemate avaliku sektori investeringutega (Mario Draghi sõnul on programmi „Euroopa horisont“ eesmärgid liiga killustunud). Seepärast toetab komitee aruandes esitatud üleskutset koondada investeringud suure kasvupotentsiaaliga sektoritesse. Samuti nõustub ta üleskutsega i) suunata ja koordineerida sekkumistegevust; ii) määratleda teadus- ja arendustegevusel ning tehnoloogilisel innovatsioonil põhinev tõhus tööstusstrateegia; iii) toetada tööstuspartnerlusi, tugevdades keskeid vahendeid, nagu üleeuroopalist huvi pakkuvad tähtsad projektid.

5.4. Ühinemiste valdkonnas toetab komitee Mario Draghi aruandes esitatud üldist lähenemisviisi, milles pakutakse välja tasakaal konkurentsi- ja tööstuspoliitika vahel. Seejuures tuleb omistada piisavat kaalu sellistele strateegilistele teguritele nagu innovatsioon ja tulevane või potentsiaalne konkurents ka rahvusvahelisel tasandil. Komitee leiab kooskõlas Mario Draghi aruandega, et selle lähenemisviisi hõlbustamiseks ei ole vaja muuta Euroopa ühinemismäärust, vaid pigem tuleks ajakohastada komisjoni suuniseid. Sellega seoses kutsus komitee üles olema eriti ettevaatlik seoses ühinemisvõimalustega valdkondades, mis on ELi kodanike julgeoleku seisukohast strateegilise tähtsusega (info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad, kaheksa kasutusega tehnoloogiad).

5.5. Seoses ELi toimimise lepingu artikliga 101 tunnustab komitee, et oluline on pakkuda selgeid juhiseid ja vorme ELi ettevõtjatevahelisteks horisontaalseteks koostöölepinguteks, nagu on kavandatud Mario Draghi aruandes. Sel viisil edendatakse investeringuid teadus- ja arendustegevusse, üleminekut kestlikkusele ja muid strateegilisi algatusi.

6. ELi õigusraamistik

6.1. Kooskõlas mitmete juba võetud seisukohtadega kordab komitee, kui oluline on vähendada kõigi ettevõtjate halduskoormust ning Euroopa ja riikide regulatiivsete nõuete täitmisega seotud kulusid. Nii saab suurendada nende tootlikkust ja konkurentsivõimet parema õigusloome ja halduskorra tõhusta lihtsustamise kaudu.

6.2. Komitee soovib, et rakendataks Euroopa Komisjoni ettepanekut vähendada ettevõtjate aruandluskoormust 25 %, laiendades meetme kohaldamisala nii, et see hõlmaks bürokraatiat laiemas tähenduses. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) jaoks peaks koormust vähendama vähemalt 50 % ulatuses. Seejuures ei tohi nõrgendada erasektori võetud kohustust viia oma majandustegevus kooskõlla ühiste keskkonna-, sotsiaalsete ja konkurentsivõime eesmärkidega.

6.3. Sellega seoses on komitee eriti nõus Mario Draghi aruandes esitatud sõnumiga, milles juhitakse tähelepanu sellele, et bürokraatia kahjustab eriti VKEsid. Seepärast on vaja tulevaste meetmete põhjalikumalt mõjuanalüüsi, sealhulgas esialgsete simulatsioonide abil, mida toetavad ökonomeetrilised ja kvantitatiivsed tõendid. Seda silmas pidades toetab komitee ka ideed, et tulevaste ELi õigusaktide, sealhulgas seadusandliku menetluse käigus tehtud märkimisväärsete muudatuste ja paranduste suhtes tuleks kohaldada konkurentsivõime kontrolli. Nii toetatakse ettevõtlust ja kvaliteetsete töökohtade loomist, töötajate parandamist, kestlikku majanduskasvu ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

6.4. Komitee soovib töötada välja head õigusaktide vastuvõtmise meetodid, mis järgivad subsidiaarsuse põhimõtet ning väärustavad sotsiaaldialoogi rolli ja sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna kaasamist. Samuti ei tohi ELi õigusaktid anda liikmesriikide valitsustele põhjust vähendada töötajate kaitset, vaid peaksid pigem suurendama väärikat kohtlemist töökohal õiguste ja kaitsemeetmete kaudu. Sel viisil peaksid nad edendama lähenemist ning parandama Euroopa kodanike elu- ja töötajate elu, võttes arvesse ka uute tehnoloogiate kasutamise kiiret arengut.

7. Pangandus- ja kapitaliliit

7.1. Komitee tuleb meelde 2015. aastal käivitatud kapitaliturgude liidu strateegilist tähtsust ja kordab samal ajal üleskutset, et pangandusliit tuleb lõpule viia. Samas peab tagama väikehoiustajate kaitse ja pensionikogumise eesmärkide austamise⁽⁹⁾.

7.2. Samuti on vaja teha tööd terviklikuma Euroopa riskikapitalituru nimel. ELi riskikapitalituru praegune osa (5 % kogu maailmast) ei ole isegi võrreldav USA (50 % kogu maailmast) või Hiina (40 % kogu maailmast) osaga. Seetõttu seisavad Euroopa novaatorid silmitsi objektiivsete käivitamis- ja laiendamiskustega, mis sunnib neid viima oma projektid väljapoole ELi.

8. Energialiit

8.1. Komitee soovib regulatiivseid valikuid, mis oleksid suunatud energiahindade alandamisele, sest need on praegu Euroopas kõrgemad kui teistes majandusruumides, mis seab ELi ebasoodsasse konkurentsiolekorda. Selle ebasoodsa olukorra põhjuseks ei ole mitte ainult hästi teadaolev loodusvarade vähesus ELis, vaid ka i) teatavate puhtasse energiasse tehtavate strateegiliste investeeringute aeglus; ii) optimaalsete maksueeskirjade puudumine; iii) tuletisinstrumentide turu toimimine viisil, mis võib soodustada volatiilsust (Mario Draghi). Peale selle – nagu märgib Enrico Letta – on piirav tegur ka asjaolu, et energiaturud ei ole täielikult integreeritud, mis võimaldaks vähendada juurdepääsukulusi ja soodustada investeeringuid.

8.2. Seetõttu tehakse mõlemas aruandes ettepanek pöörata rohkem tähelepanu taastuvenergia ja muude fossiilkütusevabade energiavormide eelistele, eelkõige kasutada rohkem hinnavahelepinguid ja lahutada taastuvenergia hind fossiilenergia hinnast, mis on teadaolevalt volatiilsem.

8.3. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles toetama investeeringuid taastuvenergiasse ja hindama võimalust toetada investeeringuid muudesse fossiilkütusevabadesse energiavormidesse ning võtma konkreetseid meetmeid tagamaks, et liikmesriikidele eraldatud osa heitkogustega kauplemise süsteemi tuludest (praegu umbes 75 %) investeeritaks süsinikuheite vähendamise projektidesse. Need võivad hõlmata süsinikdioksiidi kogumise, utiliseerimise ja säilitamise lahenduste arendamise ning vesiniku tootmise ja kiire kasutuselevõtu projekte.

8.4. Mõlemas aruandes rõhutatakse süsiniku piirimeetme tähtsust Euroopa tööstuse kaitsmisel kasvuhooonegaaside heite ülekandumise ja keskkonnavalase dumpingu eest, kuid tuuakse esile mõned probleemid. Enrico Letta aruandes rõhutatakse vajadust hoolikalt hinnata Euroopa tööstuse konkurentsivõime vähenemise ohtu, sealhulgas selle meetme kohaldamisala läbivaatamise kaudu. Mario Draghi aruandes seatakse aga kahtluse alla süsiniku piirimeetme edukus, rõhutades meetme liigset keerukust, mis tekitab ettevõtjatele tohutut halduskoormust ja riski, et liikmesriigid rakendavad seda killustatult.

8.5. Komitee nõustub Letta aruandes esitatud ettepanekuga luua komisjoni ja Euroopa Investeerimispanka koostöös investeeringute jaoks Euroopa roheliste tagatiste süsteem, eesmärgiga koondada avaliku ja erasektori vahendeid kestlikkuseesmärkide toetamiseks. Euroopa ettevõtjate praegust tugevat positsiooni puhta tehnoloogia sektoris tuleb toetada, arvestades Hiina osaluse agressiivset suurendamist selles sektoris.

⁽⁹⁾ ELT C 155, 30.4.2021, lk 20.

9. Teadmiste liit

9.1. Komitee toetab Enrico Letta aruandes tehtud ettepanekut lisada traditsioonilisele neljale liikumisvabadusele Euroopa ühtsel turul viies vabadus, mis keskendub teadmistele, teadusuuringutele ja innovatsioonile.

9.2. Komitee toetab meetmeid, mis on määratletud Draghi aruandes seoses oskuste arendamisega, tegelemaks ELi tulevaste probleemidega. Meetmete eesmärk on vähendada innovatsioonilõhet ja parandada üleminekut innovatsioonitegevuselt toodete ja teenuste turustamisele. Nende väärtuslike ettepanekute hulka kuuluvad i) täiend- ja ümberõppe toetamine, eelkõige tehnoloogia- ja digisektoris; ii) oskuste liikuvuse parandamine; iii) rahastamisele juurdepääsu lihtsustamine; iv) avaliku ja erasektori partnerluste loomine asjakohaste oskuste standardite ja koolitusprogrammide määratlemiseks.

9.3. Komitee märgib siiski, et Mario Draghi aruandes ei väärtustata piisavalt sotsiaaldialoogi rolli investeringute aktiveerimisel ja kollektiivlääbirääkimiste käivitamisel üleminekute lihtsustamiseks ega elukestva õppe tähtsust töötajate jaoks.

10. Tehisintellekti roll

10.1. Komitee tuletab meelde tehisintellekti rolli ja tähtsust nii püüdlustes arendada teadmistel, innovatsioonil ja teadusuuringutel põhinevat viendat liikumisvabadust kui ka laiemas vajaduses suurendada Euroopa majanduse tulevast tootlikkust tehisintellekti vertikaalse integreerimise kaudu tööstusprotsessidesse.

10.2. Tehisintellekti tuleks arendada kooskõlas Euroopa digiõiguste deklaratsiooni ja digikümneni põhimõtetega, järgides arengumudelit, milles võetakse arvesse teabe mitmekesisust, VKEde arengut ja uute töökohtade loomist.

10.3. Arvestades tehisintellekti ja uute kujunemisjärgus tehnoloogiate ulatuslikku potentsiaali, on vaja lähenemisviisi, mille eesmärk on vältida nende tehnoloogiate kasutamisest tulenevaid negatiivseid tulemusi töötajate jaoks. Seadusandlikes algatustes tuleks käsitleda lünki töötajate õiguste kaitses töökohal ning tagada, et inimestel säilib kontroll igasuguses inimeste ja masinate vahelises suhtluses.

11. Investeeringute roll

11.1. Komitee märgib, et Mario Draghi ja Enrico Letta aruannetes välja pakutud eri meetmeid ei saa võtta, tegemata tohutuid investeeringuid, nagu näitab Mario Draghi aruandes tõmmatud paralleel praegu Euroopas vajalike investeeringute ja sõjajärgse Marshalli plaani vahel.

11.2. Seepärast kutsub komitee ELi institutsioone üles kaaluma võimalust anda välja turvalisi ühisvarasid, nagu tehti pandeemia ajal, vastavalt uuele käsitlusele, mis ei ole enam seotud konkreetse kriisiolukorraga, vaid on suunatud pikaajalistele eesmärkidele ja Euroopa avalike hüvede loomisele. Siinkohal leiab komitee, et kaaluda tuleks võimalust luua ühine Euroopa investeerimisfond, mida rahastatakse erinevatest vahenditest, sealhulgas ELi ühiste võlakirjade emiteerimisest⁽⁶⁾. Seejuures tuleb keskenduda üleeuroopalist huvi pakkuvatele projektidele ja fondi juhtimisel tuleb tagada sotsiaalne dialoog.

11.3. Komitee juhib tähelepanu sellele, et investeerimiskulutused on viimase kahe aastakümne jooksul vähenenud, mistõttu on avaliku sektori kapital paljudes ELi riikides vähenenud. Selline avaliku sektori kapitali vähenemine seab lisaks julgeolekuprobleemide tekitamisele ohtu ka avalike teenuste kvaliteedi ja osutamise, millega kaasneb majanduskasvu ja seega ka võimalike erainvesteeringute kahanemise oht.

11.4. Riigiabi eeskirju võiks kohandada Enrico Letta aruandes soovitatud viisil, et saavutada sellised poliitikaeesmärgid nagu rohe- ja digipööre või hõlbustada ebasoodsas olukorras olevate inimeste tööturule tagasipöördumist või ettevõtjate juurdepääsu krediidile. Samal ajal tuleks kiiresti luua ELi fond üleeuroopalist huvi pakkuvate strateegiliste investeeringute jaoks, mis võiks aidata kujundada ELi konkurentsivõimet ning edendada rohe- ja digipööret.

⁽⁶⁾ ELT C, C/2024/3385, 23.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/3385/oj>

11.5. Komitee märgib veel, et ehkki on vaja vähendada konkurentsivõime erinevust USA ja Hiinaga, on Euroopa mudel siiski heaolu, solidaarsuse, sotsiaalse kaasatuse, kestlikkuse ja ebavõrdsuse käsitlemise poolest maailma tipp-tase. Üha konkurentsivõimelisemaks ja tootlikumaks muutudes peaks EL säilitama selle solidaarsuse ja võrdsuse pärandi ja seda uuendama sotsiaalmajanduse rolli tugevdamise teel.

11.6. Samal ajal tuleb siiski rõhutada, et kui Euroopa ei suuda muutuda produktiivsemaks, oleme sunnitud valima tehnoloogilise juhtpositsiooni, kliimaalase juhtpositsiooni ja üleilmse sõltumatuse vahel, mis raskendab meie arenenud sotsiaalse mudeli rahastamist. Üleminekukulud tuleb jagada ühiselt, seetõttu tegi komitee ettepaneku luua õiglase ülemineku poliitikaraamistik ⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾.

12. Kaitsekoostöö liit

12.1. Euroopa Liidu lepingu artiklis 3 sätestatakse: „Liidu eesmärk on edendada rahu, oma väärtusi ja oma rahvaste hüvangu“. Seetõttu leiab komitee, et EL peab alati edendama oma diplomaatilist tegevust, et leida mis tahes jätkuvale konfliktile rahumeelne lahendus.

12.2. Komitee märgib, et sissetung Ukrainasse nõuab Euroopa kaitsepoliitika rakendamist, mida ei saa lahutada ühisest välispoliitikast. Sellega seoses peab komitee vajalikuks suurendada investeeringuid ka uute rahastamisvahendite abil, mis suudavad kiirendada sõjalise sektori tehnoloogilist arengut, eelkõige selleks, et kaitsta ELi idapiire.

12.3. Seepärast toetab komitee mõlemas aruandes esitatud üleskutset i) koondada ja kooskõlastada rohkem nõudlust Euroopa tasandil, et suurendada mastaabisäästu, sealhulgas ühishangete kaudu; ii) viivitamata rakendada Euroopa kaitsetööstuse strateegiat ja – nagu pakutud Mario Draghi aruandes – võtta kiiresti vastu ka Euroopa kaitsetööstuse programm. Enrico Letta aruandes mainitakse ka vajadust kaitsekulutusi käsitleva tervikliku lähenemisviisi järele, mis võtaks arvesse turule suunatud stiimuleid nii Euroopa kui ka riikide tasandil.

13. Liit, mis suudab pakkuda Euroopa avalikke hüvesid

13.1. Komitee leiab, et Draghi ja Letta aruannete valgelt tuleks algatada Euroopa avalikke hüvesid käsitlev arutelu, milles visandatakse ELi tuleviku peamised prioriteedid. Nende hüvede pakkumine on seotud majanduslike, institutsiooniliste ja poliitiliste teguritega, mille puhul annaks Euroopa institutsioonide aktiivne roll lisaväärtust, mis tooks kaasa mastaabisäästu ja positiivseid välismõjusid. Samuti täiendaks see arvukaid riiklikke lähenemisviise.

13.2. Seetõttu leiab komitee, et kaitseks tuleb teha piisavaid investeeringuid. Sama oluline on edendada investeeringuid mh järgmistesse valdkondadesse: i) piiriülese digi- ja energiataristu pakkumine; ii) platvormide arendamine teadmiste omandamiseks ja vahetamiseks; iii) kriitiliste toorainete ühishankeprogrammide algatamine; iv) vaktsiinide ja tervishoiu-seadmete ühine tarnimine; v) pidevate täiend- ja ümberõppeprogrammide loomine; vi) tervishoiuteenuste rakendamine; vii) sotsiaaleluruumi laialdasem võimaldamine.

13.3. Neid kaalutlusi arvesse võttes peab järgmine mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 olema suunatud mõlemas aruandes esile tõstetud poliitilistele prioriteetidele ja nendega seotud investeeringutele Euroopa avalikesse hüvedesse, mida on nimetatud eespool. Seetõttu loodab komitee, et järgmise mitmeaastase finantsraamistiku eraldiste maht võimaldab ELil täita oma strateegilisi prioriteete keskkonna, tehnoloogilise innovatsiooni, avatud strateegilise autonoomia ja sotsiaalse arengu valdkonnas ning tegeleda asjakohaselt üleilmsete probleemidega.

13.4. Komitee peab kahetsusväärseks, et mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 vahekokkuvõttes kasutusele võetud Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) on kaugelt liiga väikese mahuga võrreldes sarnaste algatustega teistes riikides.

⁽⁷⁾ ELT C, C/2024/1576, 5.3.2024, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/1576/oj>.

⁽⁸⁾ ELT C, C/2024/772, 11.2.2025, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/772/oj>.

13.5. COVID-19 kriisi ajal saavutatud positiivset mõju silmas pidades tuleks komitee arvates kaaluda ka võimalust korraldada uus TERA ⁽⁹⁾ ümber nii, et see suudaks toetada täiend- ja ümberõpet ning kestlikku ja õiglast digi- ja rohepööret ning tulla toime võimalike šokkidega ⁽¹⁰⁾ ⁽¹¹⁾.

13.6. Komitee loodab, et järgmine finantsraamistik hõlmab peale sotsiaalse ühtekuuluvuse ka Euroopa konkurentsivõime strateegilist investeerimisvahendit. See peaks ühendama ümberjaotamise väljavaated ja loogika investeringute loogikaga, eelkõige tehnoloogilise konkurentsivõime ja tööstuse ümberkujundamise valdkonnas.

13.7. Mario Draghi aruandes esitatud uus konkurentsivõime koordineerimise raamistik, milles tehakse ettepanek siduda kõik asjakohased majanduspoliitika meetmed Euroopa Ülemkogus kokku lepitud strateegiliste prioriteetidega, tuleks Euroopa poolaasta menetluste kaudu kooskõlastada eelarvedistsipliini ja uue sotsiaalse lähenemise raamistikuga.

13.8. Euroopa poolaastal võib olla keskne roll konkurentsivõime, tootlikkuse, kestlikkuse ja sotsiaalse õigluse edendamisel, tingimusel et need tegurid on uues raamistikus võrdselt kaaluga. Uue konkurentsivõime koordineerimise vahendi väljatöötamise ja Euroopa konkurentsivõime fondi rakendamise eesmärk on toetada majanduskasvu ELi ja liikmesriikide eesmärkide ja prioriteetide kooskõlastamise teel.

13.9. Komitee tuletab samuti meelde seost Euroopa poolaasta ja uue sotsiaalse lähenemise raamistiku vahel, mis on kasulik vahend jälgimaks, hindamaks ja rakendamaks liikmesriikide investeringuid sotsiaalõiguste samba eesmärkide saavutamisel.

14. Sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse tähtsus

14.1. Oluline on säilitada majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse keskne roll. Enrico Letta ja Mario Draghi aruannetes viidatakse tihedale seosele siseturu ning majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse vahel (Letta aruanne) ning ELi konkurentsivõime ja Euroopa sotsiaalse mudeli vahel (Draghi aruanne). Komitee juhib tähelepanu sellele, et samas erinevad need aruanded oluliselt analüüsis ja seega konkreetsetes ettepanekutes majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse teemal laiemalt.

14.2. Ühtekuuluvuspoliitikal on Enrico Letta aruandes keskne roll, kuna see võimaldab tagada siseturust saadava kasu täieliku jaotuse kõigi ELi kodanike ja territooriumide vahel (st vabaduse jääda elama enda valitud kohta). Just selles kontekstis tuleb toonitada üldhuviteenuste tähtsust (vt ELi toimimise lepingu artikkel 14 ja Euroopa Liidu lepingu protokoll nr 26), sest need on hädavajalikud, et tagada vabadus jääda elama enda valitud kohta. Eelkõige nimetab Enrico Letta Euroopa poolaastat kõige asjakohasemaks poliitikaraamistikuks, mis tagab piisava ühtekuuluvuse ja tasakaalustab seeläbi stabiilsuse ja kasvu pakti raames toimuvat mitmepoolset eelarve- ja makromajanduslikku järelevalvet.

14.3. Seepärast on komitee seisukohal, et Euroopa poolaasta ülesanne on määratleda ühised miinimumnõuded ja kõrvaldada vaesuse või tõrjutuse ohus olevate elanikkonnarühmade ja majandusliku ülemineku suhtes kõige kaitsetumate geograafiliste piirkondade kaasamistakistused, et tagada neile piisav ühtekuuluvuse tase.

14.4. Komitee märgib, et Mario Draghi aruandes rõhutatakse seost konkurentsivõime ja Euroopa sotsiaalse mudeli vahel. Kuid samas näib, et kahtluse alla seatakse ühtekuuluvuspoliitika strateegiline roll praeguses mitmeaastases finantsraamistikus (2021–2027). Samuti on võimalik, et aruandes alahinnatakse sotsiaal-, ümberjaotus- ja tööpoliitika toetuseks nii materiaalsesse kui ka immateriaalsesse sotsiaalsesse taristusse tehtavate investeringute mõju ELi konkurentsivõimele.

⁽⁹⁾ Eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee resolutsioon „ELi demokraatia arengu edasine suund: resolutsioon järgmiseks seadusandlikuks ametiajaks“.

⁽¹¹⁾ ELT C 517, 22.12.2021, lk 16.

14.5. Lisaks kutsub komitee üles arvesse võtma konkurentsivõime territoriaalset mõõdet, millele kummaski aruandes kahjuks ei keskenduta, aga mida on hästi kirjeldatud ELi piirkondliku konkurentsivõime näitajas 2.0 ⁽¹²⁾. Komitee arvates tuleks paljude Mario Draghi ja Enrico Letta aruannetes sisalduvate ettepanekute elluviimiseks analüüsida ELi konkurentsivõimet ka piirkondlikul tasandil.

14.6. Komitee soovib rõhutada ebavõrdsuse suhtes ükskõikse konkurentsivõimestrateegia ohtlikkust. Selline lähenemisviis suurendaks lõhet maapiirkondade, saarte ja sisemaapiirkondade – mida ähvardab rahvastiku vähenemine – ning linnapiirkondade vahel, samuti siseturu eri piirkondade vahel.

14.7. Lõpetuseks loodab komitee, et komisjoni seadusandlikus tegevuskavas suudetakse tasakaalustada kahe aruande erinevaid nägemusi ühtekuuluvuse küsimuses ning seatakse eesmärgiks ühelt poolt konkurentsivõimepoliitika ning teiselt poolt majandus-, sotsiaal-, territoriaal- ja keskkonnapoliitika peenhäälestamine. Konkurentsivõime ei tohi mingil juhul õõnestada ühtekuuluvust ja sotsiaalset solidaarsust, sest territooriumide harmooniline areng on ühtse turu nõuetekohase toimimise ja tulevase kasvu seisukohalt äärmiselt tähtis.

Brüssel, 26. veebruar 2025

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Oliver RÖPKE

⁽¹²⁾ Dijkstra, L., Papadimitriou, E., Cabeza Martinez, B., de Dominicis, L., Kovacic, M., 2023, „EU Regional Competitiveness Index – 2022 Edition“, European Commission Working Papers, WP01/2023.